

Vị trí của Trung Quốc trong “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ

TRỊNH THỊ DUNG*

Sau khi giành được độc lập (năm 1947), Chính phủ Jawaharlal Nehru của Ấn Độ đã đưa ra mục tiêu chiến lược tổng thể của đất nước. Trong 60 năm qua, chiến lược và chính sách đối ngoại của Ấn Độ đã có nhiều sự điều chỉnh, nhưng mục tiêu chiến lược tổng thể thì chưa hề thay đổi. Tư tưởng chiến lược của Ấn Độ là: *“Đừng vưng ở Nam Á, vươn ra Ấn Độ Dương, hướng ra thế giới”*. Để thực hiện mục tiêu này, Chính phủ Ấn Độ luôn có những quyết sách và biện pháp kịp thời, trong đó chính sách đối ngoại là chiến lược then chốt và có tầm quan trọng đặc biệt. “Chính sách hướng Đông” là một ví dụ điển hình.

Trước đây, khi nói đến “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ người ta thường nghĩ ngay đến khối các nước Đông Nam Á mà ASEAN là trọng tâm. Điều này là không sai, nhưng cho đến nay, để hiểu đầy đủ và chính xác hơn phải thêm vào khu vực trọng tâm ấy cả người láng giềng

khổng lồ Trung Quốc nữa. Bởi những năm gần đây, quan hệ Trung - Ấn đang được cải thiện và xúc tiến mạnh mẽ nhằm gác lại những bất đồng và hướng đến một “thế kỷ châu Á” hoà bình, ổn định và thịnh vượng. Ấn Độ đang hướng đến Trung Quốc như hướng đến một người bạn láng giềng lớn, hữu nghị và thân thiện, một đối tác quan trọng về mọi mặt, một sự hợp tác và ủng hộ tích cực trên con đường vươn ra khu vực và thế giới của mình.

Về mặt chính trị: Trung Quốc là nước có vị thế chính trị rất cao trên trường quốc tế, là một trong năm thành viên thường trực Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc. hiện nay. Trung Quốc đang phát huy ảnh hưởng của mình không chỉ trong khu vực mà cả trên toàn thế giới. Hai nước Trung - Ấn cũng có nhiều quan điểm chung trong việc giải quyết các vấn đề khu vực và quốc tế. Do vậy, “Chính sách hướng Đông” hướng đến Trung Quốc là hướng đến sự ủng hộ lớn về mặt chính trị và ngoại giao

* Trịnh Thị Dung, Học viên cao học 13 - Khoa sau Đại học, Đại học Vinh

để Ấn Độ phát huy vị thế của mình trên trường quốc tế.

Ngoài ra, “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ hướng đến Trung Quốc còn bởi vì nước này là thành viên của nhiều tổ chức hợp tác quan trọng của khu vực như: ASEM, APEC, SCO,... Những ưu thế này đang là chất xúc tác cho việc mở rộng quan hệ láng giềng với Trung Quốc của Ấn Độ. Ấn Độ muốn trở thành thành viên thường trực Hội đồng Bảo an hay muốn tham gia vào các tổ chức hợp tác kinh tế này đều cần có sự ủng hộ lớn của Trung Quốc.

Thực tế thì những năm qua trong rất nhiều vấn đề quốc tế và khu vực, Trung Quốc và Ấn Độ có lập trường khá giống nhau hoặc gần nhau. Về nhân quyền, hai nước cho rằng đối với các nước đang phát triển, quyền sống còn và quyền phát triển là những quyền cơ bản nhất. Hai nước đều chủ trương phản đối chủ nghĩa khủng bố, cực lực lên án sự kiện ngày 11/9/2001. Hai nước có thể triển khai hợp tác chống khủng bố chung. Trung Quốc và Ấn Độ đều ủng hộ cải tổ Liên Hợp Quốc và chủ trương trong việc mở rộng Hội đồng Bảo an cần tuân thủ nguyên tắc bình đẳng khu vực, bảo đảm sự cân đối thoả đáng giữa các nước đang phát triển. Theo nguyên tắc trên, Ấn Độ là một trong những nước lớn đang phát triển nhanh ở châu Á, mong muốn trở thành uỷ viên thường trực Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc là một điều dễ hiểu.

Về vấn đề phát triển, hai nước đều chủ trương xoá bỏ sự chênh lệch ngày càng lớn

về kinh tế giữa các châu lục. Họ cho rằng, các nước phát triển cần đứng ra giải quyết các vấn đề như gánh nặng nợ nần ngày càng chồng chất, điều kiện buôn bán không ngừng xấu đi, vốn đầu tư không đủ và trở ngại trong việc chuyển nhượng kỹ thuật của các nước đang phát triển.

Như vậy, sự hợp tác quốc tế của hai nước đã, đang và sẽ không ngừng gia tăng, nó vừa để hướng đến những lợi ích chung vừa đảm bảo được những nhu cầu lợi ích quốc gia của Ấn Độ.

Về mặt kinh tế: Trung Quốc - một quốc gia rộng lớn với nền kinh tế đang phát triển vào loại nhanh nhất thế giới hiện nay, việc hướng đến thị trường Trung Quốc là mục tiêu không chỉ của Ấn Độ. Với chính sách tự do hoá trong kinh tế, đất nước hơn 1,3 tỉ người này hiện có mức GDP bình quân lên đến gần 10%/năm. Do tâm vóc ấy mà người láng giềng Ấn Độ những năm gần đây luôn muốn mở rộng hợp tác kinh tế với thị trường đầy tiềm năng này.

Thực tế thì, trong những năm qua hợp tác kinh tế Trung - Ấn đã gặt hái được những thành tựu rất tích cực, thương mại và đầu tư hai chiều liên tục tăng đã góp phần lớn vào sự phát triển kinh tế của hai nước. Năm 1991, thương mại hai chiều Trung Quốc - Ấn Độ là 265 triệu USD đã tăng lên 3,596 tỉ USD vào năm 2001, tăng 13,57 lần. Giai đoạn 1994 đến 2004, mức tăng là 15,2 lần, từ 895 triệu USD lên 13,604 tỉ USD. Đến năm 2005, trao đổi thương mại giữa hai nước đã đạt 18,7 tỉ

USD, với tốc độ tăng trưởng trung bình hàng năm là 37,5%. Các chuyên gia dự đoán cho rằng, trao đổi thương mại giữa hai nước sẽ đạt 40 tỉ USD vào năm 2010. Hiện Mỹ đang là đối tác thương mại số một của Ấn Độ, nhưng với mức gia tăng thương mại song phương Trung - Ấn như hiện nay, Trung Quốc sẽ có thể đuổi kịp và vượt Mỹ để thay thế vị trí số một này.

Ngày 17/11/2005, tại "Hội nghị Thượng đỉnh kinh tế Ấn Độ năm 2005" được tổ chức tại Niu Đêli, Bộ trưởng Tài chính Ấn Độ đã nói: "*Trung Quốc là chim nhận đầu đàn của nền kinh tế châu Á và Ấn Độ đã tham gia vào đội hình chim nhận của nền kinh tế ấy*". Ông còn nói rằng: "*châu Á là lực lượng chủ đạo để tăng trưởng kinh tế thế giới, trong đó Ấn Độ và Trung Quốc là động lực của nền kinh tế châu Á, và ở một mức độ rất lớn của nền kinh tế thế giới có được là nhờ sự tăng trưởng của nền kinh tế châu Á*".

Lời phát biểu trên chính là sự giải thích xác đáng về vai trò và vị trí của Trung Quốc đối với nền kinh tế Ấn Độ cũng như toàn châu Á nói chung.

Về mặt vị thế địa - chiến lược: Trung Quốc là nước láng giềng lớn nhất của Ấn Độ, là nơi tiếp giáp với nhiều quốc gia trong khu vực gồm cả Đông Nam Á và Bắc Á, vị thế này vô cùng quan trọng khi Ấn Độ giao thương với thế giới bên ngoài. Do vậy, "Chính sách hướng Đông" hướng đến Trung Quốc là một yêu cầu cần thiết. Nếu thời Chiến tranh lạnh, quan hệ Trung Quốc - Ấn Độ luôn trong tình trạng căng

thẳng do hậu quả của cuộc chiến tranh biên giới năm 1962 để lại, thì từ cuối những năm 80 của thế kỷ XX, hai nước này đã tìm mọi cách gác lại những bất đồng để xích lại gần nhau hơn. Hiện nay, Ấn Độ cần hợp tác với Trung Quốc để cân bằng quyền lực của các nước lớn trong khu vực cũng như toàn thế giới.

Với vị trí địa lý thuận lợi, diện tích và dân số tầm cỡ số một thế giới, con người thông minh và có đầu óc chiến lược, môi trường kinh tế mở, phát triển ổn định, nhịp độ tăng trưởng cao, Trung Quốc có khả năng trở thành cường quốc thế giới trong tương lai gần. Với vị thế ấy, Trung Quốc đang có sức hấp dẫn to lớn đối với Ấn Độ. Chỉ khi có quan hệ đối tác tốt đẹp với Bắc Kinh, Niu Đêli mới tạo ra được một môi trường xung quanh hoà bình, ổn định cho việc phát triển kinh tế, cân bằng được lực lượng ở khu vực và thuận lợi trong việc vươn xa hơn trong ngoại giao quốc tế.

Về mặt lịch sử, văn hoá: Trung Quốc cũng như Ấn Độ, là những nước có nền văn hoá, văn minh phát triển rực rỡ và có ảnh hưởng sâu rộng đến nhiều nước trong khu vực. Chính văn hoá Ấn Độ cũng có ảnh hưởng lớn đến Trung Quốc và ngược lại. Do vậy, đây chính là tiền đề, là sức mạnh cho chính sách ngoại giao của hai nước, là cơ sở quan trọng để phát triển các mối quan hệ chính trị và kinh tế song phương. Trong lịch sử, hai nước cũng từng có rất nhiều điểm tương đồng, do đó việc bắt tay nhau trong xu thế hội nhập hiện nay không chỉ là nhu cầu mà còn là

nguyện vọng chung của nhân dân hai nước, đặc biệt là người dân Ấn Độ với tư tưởng hoà bình, bất bạo động.

Ngoài ra, chỉ có sự hợp tác hữu nghị trên cơ sở hiểu biết và nhân nhượng lẫn nhau, hai nước Trung - Ấn mới có thể giải quyết ổn thoả vấn đề biên giới, một vấn đề gây nhức nhối trong quan hệ hai nước trong suốt gần năm thập kỷ qua. Cuộc chiến tranh biên giới năm 1962 chỉ diễn ra trong thời gian ngắn, nhưng hậu quả mà nó để lại thì hết sức nặng nề và dai dẳng. Đó là vết xước mà lãnh đạo cũng như nhân dân hai nước rất khó vượt qua ngay cả trong tâm tưởng. Do vậy, hai bên cần có sự nỗ lực lớn nhằm xoá bỏ mọi rào cản tiến đến xây dựng tình cảm láng giềng hoà bình và thân thiện. Đặc biệt là Ấn Độ - một đất nước đa chủng tộc, đa tôn giáo với tư tưởng hoà bình, bất bạo động. Nhận thức được điều này, Chính phủ Ấn Độ những năm qua đã không ngừng cố gắng cùng Trung Quốc giải quyết ổn thoả vấn đề biên giới, “Chính sách hướng Đông” một phần nhằm giải quyết vấn đề này.

Tóm lại, từ sau Chiến tranh lạnh, Ấn Độ đã có sự điều chỉnh chính sách đối ngoại đối với các khu vực và các quốc gia trên thế giới. Trong đó, “Chính sách hướng Đông” là một ví dụ điển hình. Chính sách này dựa trên nền tảng và có sự kế thừa truyền thống và tư duy đối ngoại của Ấn Độ trong lịch sử, nhưng thực tế hơn và chú trọng hơn đến lợi ích quốc gia. Trước những khó khăn trong nước, Ấn Độ có nhu cầu lớn là mở rộng quan hệ đối ngoại nhằm tạo dựng một môi trường

khu vực, quốc tế hoà bình, ổn định và tận dụng các nguồn lực bên ngoài cho công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, xa hơn nữa là đưa Ấn Độ trở thành một cường quốc trên thế giới trong tương lai. Ấn Độ hướng đến Trung Quốc là hướng đến một khả năng to lớn nhằm xoá bỏ những bất đồng tồn tại trong quá khứ và mở ra những vận hội mới cho tương lai. “Con rồng” và “con voi” châu Á đang bắt tay nhau cùng giải quyết các vấn đề của khu vực và thế giới, nhằm đưa vị thế của quốc gia cũng như khu vực tiến xa hơn nữa trên trường quốc tế. “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ đang góp phần thực hiện điều đó./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Thị Lý và các cộng sự - “Sự điều chỉnh chính sách của Cộng Hoà Ấn Độ từ 1991 đến 2001” - NXB KHXH - Hà Nội 2002
2. Nguyễn Trường Sơn - “Chính sách hướng Đông của Ấn Độ và tác động của nó tới quan hệ ấn Độ - ASEAN” - Luận văn thạc sỹ - Học viện Quan hệ Quốc tế, Hà Nội 2005.
3. TTXVN, Tài liệu tham khảo số 3/2004 - “Ấn Độ - mục tiêu trở thành cường quốc”.
4. TTXVN, Tài liệu tham khảo đặc biệt (6/2/2006) - “Các nhà phân tích: Ấn Độ coi Trung Quốc là cơ hội chứ không phải là mối đe dọa”.
5. TTXVN, Tài liệu tham khảo đặc biệt (1/4/2006) - “Trung Quốc và Ấn Độ “bắt tay” cùng xây dựng “thế kỷ châu Á””
6. TTXVN, Tài liệu tham khảo đặc biệt (25/11/2006) - “Bước đột phá trong quan hệ